

Nederland is een zeenaaktslak rijker: de Witgezoomde knuppelslak

Stichting ANEMOON

7-JUL-2016 - Nederland is een soort rijker dan gedacht. Het gaat om een zeenaaktslak die hier al veel langer is. De verwante Bleke knuppelslak wordt al jaren in de Zeeuwse Delta waargenomen, maar nu blijkt het bij een deel van die waarnemingen om een andere soort te gaan. Er wordt nu voorgesteld om de soort, met een witte rand die langs de voet loopt, Witgezoomde knuppelslak te noemen.

De Bleke knuppelslak (*Eubbranchus pallidus*) is een zeenaaktslak die sinds 1951 wordt aangetroffen in Nederlandse kustwateren. Deze vrij zeldzame slak eet hydropoliepen en wordt vooral gezien aan het eind van het voorjaar. De soort komt voor van de Noord-Amerikaanse kust tot aan Noorwegen en zuidelijk tot in de Middellandse zee. In Nederland worden de dieren voornamelijk gezien in het centrale en westelijke deel van de Oosterschelde, maar ook in het Grevelingenmeer zijn ze gevonden. Met 23 millimeter kan de Bleke knuppelslak vrij groot worden. Deze slak heeft veel verschillende kleurvarianten. De slak dankt zijn Nederlandse naam aan de bleke variant. Maar er zijn ook exemplaren aangetroffen met veel rood, bruin en zelfs zwart pigment. In mei 2016 werd duidelijk dat een deel van deze kleurvarianten in Nederland een andere zeenaaktslakkensoort is: *Eubbranchus linensis*.

Witgezoomde knuppelslak *Eubranchius linensis*, Oosterschelde, 2016. Op dit exemplaar zijn de oranje vlekken en de (onderbroken) witte rand rondom de voet duidelijk te zien (Bron: Bernard Picton)

Eubranchus linensis is in 1990 voor de wetenschap beschreven door Garcia-Gomez, Cervera & Garcia. De soort is toen gevonden op verschillende plekken langs het Iberisch schiereiland. Het meest onderscheidende kenmerk is de aanwezigheid van een dunne, witte lijn die langs de voet loopt. Wij stellen daarom de Nederlandse naam Witgezoomde knuppelslak voor. De witte lijn is echter niet altijd duidelijk aanwezig; hij kan korrelig en onderbroken zijn. Andere kenmerken zijn de aanwezigheid van oranje vlekken op het lichaam en de witte toppen van de cerata (uitstulpingen op de rug) en rhinoforen (reuksprietten). Soms zijn er ook witte vlekjes op de cerata aanwezig.

Witgezoomde knuppelslak *Eubranchius linensis*, Oosterschelde, 2014. De witte rand rondom de voet en de witte toppen van de cerata in combinatie met de witte vlekjes zijn duidelijk zichtbaar (Bron: Marion Haarsma)

De Bleke knuppelslak is te onderscheiden van de Witgezoomde knuppelslak door het compleet ontbreken van een witte lijn rondom de voet. Geheel witte kleurvormen van de Bleke knuppelslak hebben nooit oranje pigment, dit in tegenstelling tot de Witgezoomde knuppelslak waar altijd oranje pigment op het lichaam zit. Varianten van de Bleke knuppelslak met veel pigment hebben oranje vlekken op zowel het lijf als op de papillen, terwijl de Witgezoomde knuppelslak uitsluitend oranje vlekken op het lichaam heeft. Verder zijn gepigmenteerde varianten van de Bleke knuppelslak ook goed te herkennen aan het kleurpatroon op de toppen van de papillen: achtereenvolgens een witte band, een oranje band en een wit topje.

Bleke knuppelslak Eubbranchus pallidus, Den Helder (Noordzee), 2011. De gepigmenteerde vorm heeft oranje vlekken op zowel het lichaam als de cerata. Verder is het wit-oranje-wit patroon in de toppen van de cerata duidelijk te zien (Bron: Arne Kuilman)

Bleke knuppelslak Eubbranchus pallidus, Oosterschelde, 2012. Deze gepigmenteerde vorm heeft oranje vlekken op zowel het lichaam als de cerata. Verder is het wit-oranje-wit patroon in de toppen van de cerata duidelijk te zien (Bron: Natasja Vandeperre)

Op basis van foto's is duidelijk geworden dat de Witgezoomde knuppelslak al in 2003 in het Grevelingenmeer is aangetroffen. Mogelijk betreffen ook eerdere waarnemingen van de Bleke knuppelslak de Witgezoomde knuppelslak. Herwaardering van oude foto's kan uitsluitend geven over welk deel van de waarnemingen Witgezoomde knuppelslakken zijn. Als gevolg van de Nederlandse waarnemingen, wordt er nu ook in de rest van Europa extra aandacht besteed aan knuppelslakken op oude onderwaterfoto's. Het blijkt dat op veel andere locaties een deel van de Bleke knuppelslakken ook Witgezoomde knuppelslakken zijn. Hierdoor weten we nu dat de Witgezoomde knuppelslak in een groter gebied voorkomt dan eerst werd gedacht. Het lastige is dat er ook foto's gevonden zijn waarop slakken staan die een mix van kenmerken vertonen. Toekomstig DNA-onderzoek kan duidelijkheid geven over welke kleurvarianten aan welke soort toegewezen kunnen worden. Misschien kunnen er dan ook meer conclusies getrokken worden over de ecologie van het dier.

Heeft u foto's of waarnemingen van deze slakken? Stichting ANEMOON roept op oude foto's te bekijken en bij nieuwe waarnemingen goed op het verschil te letten. U kunt [waarnemingen doorgeven via de mail](#).

Tekst: Brendan Oonk en Luna van der Loos, beiden [Stichting ANEMOON](#); [De Biologische Werkgroep van de NOB](#).

Foto's: Bernard Picton (bannerfoto en Figuur 1), Marion Haarsma (Figuur 2), Arne Kuilman (Figuur 3), Natasja Vandeperre (Figuur 4).

Met dank aan Bernard Picton voor de identificatie en Carla van Westing & Lilian Schoonderwoerd voor het organiseren van het bezoek van Bernard Picton.